

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 37 Volume: 8 Issue: 37

Nisan 2015 April 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

OKUDUM BİLDİM DEME: OSMANLI TÜRKÇESİ! VEYA ACABA BUGÜN OKUDUĞUMUZ ROMANLAR KİMİN?

*DO NOT SAY THAT I READ AND I KNEW: OTTOMAN TURKISH! OR WHOSE NOVELS ARE WE
ARE READING TODAY?*

Ramazan GÜLENDAM*

Öz

Bugün aynı sıcaklığını korumasa da çok yakın bir dönemde Osmanlı Türkçesinin (yaygın kullanımıyla Osmanlıca) liselerde ders olarak okutulması düşüncesiyle başlayan tartışmalar, ülke gündemini epey meşgul etmişti. Osmanlı Türkçesi bilmek ve Osmanlı Türkçesi ile yazılmış metinleri okuyup çözümlenebilmek, şüphesiz, bir ayrıcalıktır ve kültürel birikimimizi hakkıyla anlamamız açısından elzemdir. Ancak, bu bağlamda, “bugüne kadar özellikle üniversitelerde öğretilen Osmanlı Türkçesi, ne kadar öğretilmiş veya öğrenilmiştir” konusu asıl tartışılması gereken konulardan biridir. Ayrıca, Osmanlıca ile yazılmış metinlerin -özellikle de edebî eserlerin- bugüne ne kadar doğru aktarıldığı, ne kadar anlaşıldığı veya anlaşılması için Osmanlıca bildiğini iddia edenler tarafından yapılan transkribe ve sadeleştirme müdahalelerinin ne kadar sağlıklı olduğu da tartışılması gereken bir diğer önemli husustur. İşte bizim bu yazımız, bugün piyasada dolaşan bazı romanlarda yapılan Osmanlı Türkçesine dair bu tür yanlışlıklara dikkat çekmek amacıyla yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlıca, Çeviri Yazı, Sadeleştirme, Türk Romanı.

Abstract

Ottoman Turkish or the Ottoman language (Osmanlıca or Osmanlı Türkçesi) is the variety of the Turkish language that was used in the Ottoman Empire. It borrows extensively from Arabic and Persian, and was written in the Ottoman Turkish alphabet. In 1928, following the fall of the Ottoman Empire after World War I and the establishment of Republic of Turkey, widespread language reforms by Mustafa Kemal Atatürk saw the replacement of many Persian and Arabic origin loanwords in the language with their Turkish equivalents. It also saw the replacement of the Perso-Arabic script with the extended Latin alphabet.

Nowadays the discussion of teaching Ottoman Turkish (*Osmanlıca*) in high schools is very popular in the country's agenda. Reading and understanding of Ottoman Turkish texts are, no doubt, very important and it is an essential privilege and cultural experience. However, in this context, firstly we should ask these questions: “Can we teach Ottoman Turkish properly in the universities?”, “Can we make true transcription and simplification of the literary texts written in Ottoman Turkish?” In this paper we will try to examine these issues by giving some examples from two Turkish novels.

Keywords: Ottoman Turkish, Transcription, Simplification, Turkish Novel.

---

* Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

“Okudum bildim deme
Çok taat kıldım deme
Eğer Hak bilmez isen
Abes yere gelmektir.”
Yunus Emre

Günümüzde Osmanlı Türkçesi (yaygın kullanımıyla Osmanlıca) öğretme/öğrenme/bilme konusu, gündemi meşgul eden meselelerden birisidir. Osmanlı Türkçesi bilmek ve Osmanlı Türkçesi ile yazılmış metinleri okuyup çözümleyebilmek, şüphesiz, bir ayrıcalık olup kültürel birikimimizi hakkıyla anlamamız açısından elzemdir. Bugün, Osmanlı Türkçesi bildiğini iddia ederek Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmış bilimsel veya edebî metinleri değişik vesilelerle “günümüz alfabesine aktaran” veya “sadeleştiren”, ama bu aktarma veya sadeleştirme esnasında aslında Osmanlı Türkçesini hakkıyla bilmedikleri veya anlamadıkları anlaşılabilir pek çok bilim adamı veya yazarla karşılaşmaktayız. Daha çok edebiyatçı, tarihçi veya sanat tarihçisi olup Osmanlı Türkçesini üniversitede veya üniversite sonrasındaki lisansüstü eğitimleri süresinde öğrenen ve kullanan bilim insanlarının yanında hiçbir akademik unvanı olmayıp Osmanlı Türkçesini kendi gayretleriyle öğrenen meraklılar da vardır. Ancak, piyasadaki Osmanlı Türkçesinden yapılmış bazı aktarmalarla (Latinize etmelerle) sadeleştirmelere veya Osmanlı Türkçesiyle yazılmış bir metne dayalı olarak hazırlanmış bilimsel çalışmalara baktığımızda Osmanlı Türkçesinin nasıl ve ne kadar bilindiği veya öğretildiği hususunda kafamızda soru işaretleri oluşmaktadır. Üniversitelerde bu iş bu kadar öğretiliyorsa bugün Osmanlıca dersi konulmak istenen liselerde ne kadar sağlıklı öğretilecek acaba? Bu dersi hakkıyla verebilecek yeterli/nitelikli öğretmen bulunabilecek mi? Bunlar cevap bekleyen sorular olmakla birlikte şurası kesindir ki, üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih ve Sanat Tarihi gibi Osmanlı Türkçesi öğretilen bölümlerine liselerden Osmanlı Türkçesi alt yapısı kazanarak gelen öğrenciler, daha nitelikli ve kalıcı bir şekilde Osmanlı Türkçesi öğrenecek; bugün yaşanan pek çok okuma ve anlama sorunu ortadan kalkacak ve bunun sonucunda piyasada daha nitelikli tezler ve kitaplar yerlerini alacaktır. Ne var ki, bizim bu yazıdaki asıl meselemiz, Osmanlı Türkçesinin nasıl öğretilmesi gerektiği veya Osmanlı Türkçesi bilmenin ne kadar önemli olduğu değildir. Bu yazı, piyasada dolaşan bazı edebî metinlerde -özellikle romanlarda- yapılan Osmanlı Türkçesiyle ilgili hayafî yanlışlık ve eksikliklere dairdir.

Bugün piyasada, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e kadarki süreçte kaleme alınmış pek çok roman, değişik yayınevleri tarafından “sadeleştirilerek” veya “yayına hazırlanarak” basılmakta ve roman okurlarının - özellikle de üniversitelerdeki Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin, hatta Osmanlıca bilmeyen/anlamayan kimi edebiyat araştırmacıların- ellerinde dolaşmaktadır. Şunu baştan belirtmek gerekirse, sadeleştirmeye karşı değiliz; aksine, özellikle “genel okuyucu” için klasiklerimizin sadeleştirilerek yayımlanmasına taraftarız. Çünkü klasiklerini okuyamayan/anlayamayan aydınların(!) yalnız bizim ülkemizde olduğu gerçeğinin farkındayız. Ancak, bugün, sadeleştirildiği iddia edilerek yayımlanan romanların pek çoğunun orijinaliyle/aslıyla hiçbir ilgisi olmadığını da üzülerek ve şaşırarak görmekteyiz.¹

¹ Hatta sadeleştirilerek(!) piyasaya sürülen Mustafa Kemal Atatürk’ün *Nutuk*’unun da orijinaliyle karşılaştırıldığında sadeleştirme ve aslına sadık kalma konularında önemli problemler içerdiği görülmektedir ve bu husus da, mutlaka ayrı bir çalışma konusu olmalıdır. Konunun ne kadar önemli olduğunu göstermek adına bu hususta beyan edilmiş birkaç görüşü aynen aktarmanın faydalı olacağı kanaatindeyim: “1934’teki Latin harfli ilk neşir, eski harflerden yeni harflere aktarırken yapılan yanlışlarla malul olarak çıkar ne yazık ki. Atatürk’ün zaman zaman ağırlaşan Osmanlıcası sebebiyle pek çok okuma hatası vardır bu baskıda. Bu hatalar, sonraki basımlarda da devam edip gider. Bir de, dilinin, 1930’lardaki Öztürkçeleştirme gayretleri sonucunda, hızla eskimesi talihsizliği ile karşılaşmıştır bu önemli metin. 1960’lara gelindiğinde, artık *Nutuk*’un dilini anlayacak insan sayısı iyiden iyiye azalmıştır. Dolayısıyla yeni neslin anlayacağı bir dille yayımlanması gündeme gelmiştir. Türk Dil Kurumu bir heyet kurarak bu işe girişmiş ve 1963’te ilk defa Öztürkçeleştirilmiş bir *Nutuk* yayımlamıştır. Bunu bugüne kadar tam veya eksik sadeleştirme olmak üzere onlarca *Nutuk* yayını takip etmiştir. Ne var ki bu *Nutuk*’lar 1927’deki eski harfli neşri değil de, hatalı olan 1934 baskısını esas aldığından hatalar müteselsilen devam etmiş ve sadeleştirmelerle iyice içinden çıkılmaz bir hale gelmiştir. Hatalı okunmuş kelimelerin sadeleştirmesinin nasıl olacağını ise varın siz tasavvur edin! Araştırmacı Erol Şadi Erdiñç’e göre, 10. Yıl *Nutku*’nda geçen “müessir sizsiniz” ifadesi, metinlere yanlışlıkla “müteessirsiniz” şeklinde geçmiş ve Sunullah Arısoy da Atatürk’ün *Söylev ve Demeçleri*’nde bu kelimeyi “üzgünsünüz” kılığına sokmuştur! Hatalara buyurun beraber bakalım: Belge 36’da geçen “cansız bir vatan, kansız bir millet” ifadesi “... kanunsuz bir millet” şeklinde yanlış yazılmıştır. Ayrıca *menoviyet* (amaçlar) kelimesi *maneviyat* olarak yazılmıştır. *Dünan* (alçaklar) kelimesi *dendan* (dişler) olarak yazılmıştır. *Kâzım Karabekir*’in bir mektubu nakledilirken “o cahiller” ifadesi geçmektedir ki yerine hiç uymamaktadır. Doğrusu “mücahitler”dir. Bir başka belgede ise “metanetimi imha ve celadetimi iade edecek” denilmektedir. Cümlelerin anlamı göz önünde tutulduğunda imha değil, *ihya* kelimesi kullanılmış olmalıdır.” Mustafa Armağan, “*Nutuk*’u yayımlayabildik mi?”, *Zaman*, 13.11.2001. (<http://arsiv.zaman.com.tr/2001/11/13/yazarlar/MustafaARMAGAN.htm>) (Erişim tarihi: 22.12.2014); “Piyasadaki *Nutuk* veya *Söylev*’lerde birçok kelime hatalı çevriliyor. Mesela Arapça diye *fakat* kelimelerinin atıldığı ve yerlerine Türkçe zannedilerek *ama*’ların konulduğunu görüyoruz. Bilindiği gibi *ama* da Arapçadır ama bu metni hazırlayanlara göre *ama* Türkçe, *fakat* Arapçadır! Bunlar hiç sözlüğe bakmamışlar anlaşılabilir! Mesela bir yerde *menfaatleri* kelimesi *yararları* diye güya Türkçeleştirilmiş. *Nutuk* metnini Öztürkçeleştirenlerin, kendi sözlüklerine bile tutarlı kalmadıkları anlaşılıyor. Nitekim Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde *menfaat*’i *çıkar* diye karşılamışlar; *yarar*’ı da *fayda* yerine kullanmışlar. Mesela yine aynı paragrafta “hukuk-ı esasiye”, “temel haklar” diye çevrilmiş. Oysa burada Anayasa Hukuku kastedilmektedir, eski deyişle Esas Teşkilat Hukuku. “Galeyana getirmek”, “alevlendirmek” haline gelmiş; *kavim* kelimesi *topluluk* diye karşılanmış; biraz aşağıda ise bu defa *kitle* kelimesi *topluluk* yapılmış. *Anâsır*, yani ‘unsurlar’ kelimesi, *adamlar* yapılmış. *İktisadî* kelimesi neyle karşılanmış biliyor musunuz? Şaşırmanın: *Tutunsal*. Ayrıca araya *ilkü* kelimesi

Diğer bir deyişle, bugün kapağında “Namık Kemal” ve “İntibah” ifadelerini taşıyan ve elimize alıp okuduğumuz her kitap, Namık Kemal’in *İntibah*’ı değildir. Çünkü Namık Kemal’in 1876’da yayımlanan *İntibah*’ı ile bugün piyasada satılan Beyaz Balina Yayınları’na ait *İntibah* arasında dağlar kadar fark vardır. Hatta bu kitabın gerçek *İntibah* ile isim benzerliği haricinde neredeyse hiçbir ilgisi yoktur. Bugün adı “su”yu çağrıştıran kimi yayınevlerinden çıkan Tanzimat’a, Servet-i Fünûn’a veya II. Meşrutiyet sonrasına ait romanların istisnasız hepsi, “sulandırılmış” eserlerdir ve hiçbiri, üzerinde isimleri geçse de, Namık Kemal’in, Nabizâde Nâzım’ın, Ahmet Mithat’ın veya Mehmet Rauf’un değildir. Bu, bazıları için çok ağır bir hüküm olabilir; ancak, konunun uzmanları, aşağıda sıralayacağımız örnekleri görünce bize hak vereceklerdir.

Tanzimat’tan sonra kaleme alınan romanların günümüzde tekrar yayımlanması, genelde, iki yöntemle yapılmaktadır. Bunlardan birincisi, yukarıda değindiğim üzere, “yayına hazırlayan” bir kişi tarafından romanın “sadeleştirilerek” yayımlanması; ikincisi ise -ki bizce en uygun yöntem budur- romanın aslına sâdik kalınarak yayımlanmasıdır. İkinci yolu izleyerek romanları basıma hazırlayanlar, ya romanın aslına hiçbir ekleme/müdahale yapmadan eseri olduğu gibi yayımlıyorlar ya da bugünkü okurların anlamakta zorlanacaklarını düşündükleri kelimelerin anlamlarını metnin içerisinde hemen kelimenin/ifadenin yanına bir parantez açarak veya romanın arkasına ekledikleri bir sözlükle verip romanı okurlara ulaştırıyorlar. Bu ikinci yöntemi takip ederek roman yayımlayanların başında Akçağ Yayınları, Özgür Yayınları ve TDK Yayınları gelmektedir. Ancak burada da zaman zaman kelimelerin bugünkü anlamlarını verirken kimi tuhafliklarla karşılaşabiliyor. Sözelimi; metnin orijinaline sâdik kalınarak yayımlanan bir romanın sonuna konan sözlükte, “Dar’ül-fünûn” kelimesinin karşılığı, “fenler evi” olarak verilmiştir!.. Tekrar vurgulamak gerekirse, birinci yöntem, yani romanın “sadeleştirilerek” yayımlanmasına -işin ehli tarafından yapılırsa- kesinlikle karşı çıkılmaz; ama bunun epey zor ve herkes tarafından yapılamayacak bir iş olduğu da ehline malumdur.

Bu çalışmada, her ikisi de II. Meşrutiyet sonrası Türk Edebiyatı’na ait olup yukarıda zikrettiğimiz iki farklı yöntemde de örnek teşkil edecek şekilde yayıma hazırlanmış iki romanın, Moralizâde Vassaf Kadri’nin *Kadınlar Komitesi* ile Emine Semiye’nin *Sefalet*’inin, günümüz okuyucularına sunulan baskılarının tenkidi yapılmaya çalışılacaktır. Bu tenkidi yapmaktaki en büyük amacımız, özellikle üniversitelerdeki Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okuyan öğrencilerin -hatta kimi akademisyenlerin- kolaya kaçarak romanların “sadeleştirilmiş” hâllerini okumalarını önleyerek bu tür okumaların onlara pek yarar sağlamayacağını ortaya koymak; özellikle kültürümüzle bağlarını koparmaması gerektiğini düşündüğümüz genel okuyucu kitlesi ve Osmanlı Türkçesi bilmeyen aydınlarımızın faydalanması adına bundan sonra yapılacak “sadeleştirme” çalışmalarının daha sağlıklı bir şekilde yapılması gerektiğine dikkat çekmek ve tabii ki akademik çalışmalarda daha titiz olunması gerektiğinin elzem olduğuna vurgu yapmaktır. Ayrıca bu çalışmamız, dolaylı olarak, ülkemizin Osmanlı Türkçesi seviyesini -en azından bir parçasını- ortaya koyması bakımından da önemlidir.

Çalışmada ilk olarak üzerinde durulacak olan Moralizâde Vassaf Kadri’nin 1330 (1914) tarihli *Kadınlar Komitesi* adlı romanı, dönemin siyasî sorunları ile kadın-erkek ilişkilerini bir komite tarafından işlenen cinayetler çerçevesinde anlatan popüler bir romandır. Çalışmamızda bu romanın, İsmet Nadir Atasoy tarafından hazırlanarak Ocak-2004’te Berfin Yayınları’nca yayımlanan “sadeleştirilmiş” hâliyle

---

sıkıştırılmış ikide bir. Acaba *mefkûre* kelimesinin karşılığı olarak mı kullanılmış diye 1927 basımına baktım ve hayret: *Nokta-i nazar* (bakış açısı) diye geçen yerler *ülkü* yapılmış. Bir de *orun* kelimesi var ki, *mevki* yerine kullanılmış. *İstibdad*’ın karşılığı ise *zorbalık*. Sanki her zorbalık *istibdad* olabiliymiş gibi! Ne var ki asıl söylemek istediğim, bu anlaşılmaz hale getirme operasyonunu Atatürk’ün eserine layık görenlerin diğer kitaplara neler yapabileceğini ortaya koymaktı. Dille istedikleri gibi oynayabileceklerini zannedenlerin içine düştüğü trajik-komik durum, bir kanon olarak kurgulanan *Nutuk* üzerindeki muciciklamalardan daha iyi belgelenemezdi herhalde. Bir de Falih Rıfkı Atay’a kızarlar “Atatürk keşke *Nutuk*’u hiç yazmasaydı” dedi diye. Kendileri onu anlaşılmaz bir kılığa soktukları halde hem de...” Fethi Murat Doğan, <https://groups.google.com/forum/#!msg/gercekegitimciler/L5ILL3Yb7XM/82h6KU6SnZEJ> (Erişim tarihi: 22.12.2014); “‘Söylev’ adı altında ‘Nutuk’un sadeleştirilmiş yeni şeklinde de pek çok fahiş hatalar mevcuttur. Örnek olarak ‘Millet’ ‘ulus’ olarak değiştirilmiştir. Millet’in ‘ulus’ olmadığı hakkında pek çok yazı yazıldı. Yine bu kitapta, sadeleştirici, devamlı olarak ‘Efendiler’ ‘Baylar’a dönüştürmüştür. ‘Efendi’ hem beyleri hem hanımları ifade eden bir hitap şeklidir. Efendiler hitabındaki derinlik, bugün ancak politik hayatta tezyif için kullanılan ‘bay’da mevcut değildir. Kaldı ki, Atatürk, Kastamonu nutkunda ‘Efendiler’den kast ettiği mananın, hanımefendiler ve beyefendiler olduğunu belirtir. Prensipten, özel isimler sadeleştirilmez. Metinde hem sadeleştirilmeye çalışılmış, hem de yanlışlıklar yapılmıştır. ‘Muhafaza-i Mukaddesat Cemiyeti’ni, ‘Kutsal Varlıkları Koruma Derneği’ yapmak gibi. ‘Kutsal’, ilahî olarak karşılanabilir, fakat asla ‘mukaddes’ değildir. Biz işi uzatmamak için ‘Nutuk’un aslından rast gele bir sayfa açtık (s. 364–365). Pek çok hata arasından bir ikisini arz ediyorum. Aslı: ‘Verilen notayı aynen lütfeder misiniz?’ Sadeleştirilen: ‘Verilen notayı olduğu gibi gönderir misiniz?’ (s. 172). Aslı: ‘İsti’cal buyurmamız’. Yanlış olanı: ‘Tez canlilik göstermeyiniz’ (s. 172). Aslı: ‘İma’, yanlış olanı: ‘dokundurma’, (s. 173). Aslı: ‘Bu ahvalde’, yanlış olanı ‘Bu işlerde’ (s. 172). Aslı: ‘Ne murad ediyor?’, yanlış olanı: ‘Ne demek istiyor’ (s. 173). Aslı: ‘Şüphe yok ki’, yanlış olanı: ‘Elbette’ (s.173). Bütün bu yanlış ve hataları aklı başında bir ortaokul talebesi bile görebilir.” Prof. Dr. Aydın Taneri, “Atatürk ve Harf İnkılâbı”, Ankara Üniversitesi’nin 60. Kuruluş Yılı Armağanı, (Ed.: Doç. Dr. Doğan Atılğan), Ankara Üniversitesi Yayınları: 221, Ankara-2006, s. 30 (s. 17-30). <http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/380.pdf> (Erişim tarihi: 22.12.2014). Ayrıca şu adresteki Mehmet Aydın Ercei’e ait yazıya da bakınız: <https://aydinerceis.wordpress.com/2010/10/10/nutku-tutulan-nutuk/> (Erişim tarihi: 22.12.2014).

orijinalini mukayese edeceğiz. Her iki metin arasındaki okuma ve anlamlandırma hataları üzerinde durulup 2004'te yayımlanan metindeki ekleme ve atlamalar da belirtilerek romanın ne hâle getirildiği gözler önüne serilmeye çalışılacaktır. Ancak, Moralizâde Vassaf Kadri'nin *Kadınlar Komitesi* adlı romanın aslı ile 2004 yılında İsmet Nadir Atasoy tarafından hazırlanmış metin arasındaki farklılıkların ve bu sadeleştirilmiş baskıdaki eksiklik ve yanlışlıkların bütünü bu yazıya aktarmak mümkün olmadığı için sadece bazı örnekler vermekle yetinileceğini belirtelim.

Daha sonra 19. yüzyılda eser vermiş kadın romancılarımızdan biri olup devrinde siyasî nedenlerden dolayı dışlanmış ve bu yüzden eserleri çok yakın zamana kadar görmezden gelinmiş Emine Semiye Hanım'ın *Sefalet* (1324/1908) adlı romanının, Kadriye Kaymaz ile Zeynep Berktaş tarafından hazırlanıp Mayıs-2010'da Antik Yayınları'nca yayımlanan hâlini, romanın/metnin orijinaliyle karşılaştırmaya çalışacak ve büyük bir emeğin ürünü olduğu belli olan Kadriye Kaymaz ve Zeynep Berktaş'ın bu çalışmalarında tespit ettiğimiz bazı önemli eksiklik ve hataları ortaya koyacağız. Bu mukayesede, Emine Semiye Hanım'ın *Sefalet*'inin Millî Kütüphane'deki 0000000769/T813,313 nüshasını esas alınmıştır.

A. KADINLAR KOMİTESİ

Moralizâde Vassaf Kadri'nin *Kadınlar Komitesi*'nin aslı (Osmanlı Türkçesiyle basılmış hâli) ile İsmet Nadir Atasoy'un hazırlayıp yayımlattığı metin arasındaki farklılıklar ve bu sadeleştirilmiş metindeki eksiklik ve yanlışlıklar, dört başlık altında (Anlamlandırma Yanlışlıkları, Atlamalar, Eklemeler ve Okuma Yanlışları) ele alınmıştır:

1. Anlamlandırma Yanlışlıkları

İsmet Nadir Atasoy, metnin aslındaki bazı kelime ve ifadelerin anlamlarını, sadeleştirme yaparken yanlış vermiştir. Bununla ilgili aşağıya alınan örneklerde ilk ve italik olarak yazılanlar, romanın/metnin aslına aittir; ikincisi ise, Atasoy'un sadeleştirmesine aittir. Yanlış anlamlandırılan kelimeler de, koyu olarak yazılanlardır.

1. "...muhaverenin ibtidâsından beri bir teheyhüc ile bunları dinlemekte olan bedbaht pederin de ânî bir sûrette **sukûtundan** hâsıl olan gürültü bunları birdenbire ikâz eylemiş idi..." (s. 49-50)

"...konuşmaları ve olanı biteni başından beri büyük bir heyecanla izlemekte ve dinlemekte olan talihsiz babasının **suskunluğunun** ardından meydana gelen gürültü sanki herkesi birdenbire ikaz etmiş, ihtiyar adam olduğu yere yığılıp kalmıştı." (s. 32).

Burada, gayet açıktır ki, kelimeye verilecek doğru anlam, "sus-" fiiliyle ilgili değil de "düş-" fiiliyle ilgili olmalıdır.

2. "...Sırrı da **bir iki adım** odadan çıkarak alt sofada neticeye intizâr eden dadı kalfasına..." (s. 51).

"...Sırrı da **onlardan hemen sonra odadan** çıkarak alt sofada neticeyi bekleyen dadı kalfasına..." (s. 33).

3. "...**vehm** ü heyecânından **terlemiş** olan ellerini avuçları içine aldı..." (s. 54).

"...heyecandan titreyen ellerini avuçlarının içine alarak..." (s. 35).

4. "...Boğaziçi sularının **hafif ve âsî mevcelerine** doğru bakmakta olduğunu görmüştü..." (s. 56).

"...Boğaziçi'nin **sihirlî sularına** yüzünü döndürmüş hüznü gözlerle bakmakta olduğunu görmüştü..." (s. 36).

5. "...anlaşılmaz bir hissin **alacasıyla** hafif bir sûrette içini çekerek..." (s. 57).

"...anlaşılmaz bir hissin **zorlamasıyla** hafif bir şekilde içini çekerek..." (s. 37).

6. "...lâkayd ve **vakûr** nazarlar fırlatarak baktı ..." (s. 66).

"...aldırılmaz ve küçümser bakışlar fırlatarak baktı..." (s. 41).

7. "...ve hatta doğrusunu söyleyeyim pederiniz daha evveli teehhiil edecek idi. Her defasında yine ben **mani oldum**..." (s. 89).

"...doğrusunu söylemek gerekirse Sırrı'nın hep yanında hep arkasında durdum. Ya babanızın? Onun arkasında durmadım mı sanki?.." (s. 54).

8. "...sonra isimleri üzerinde **çok oynamama**² lüzûmunu da derk eyledi..." (s. 109).

"...sonra isimleri üzerine düşünmeye başladı..." (s. 64).

9. "...endîşe arasında **izhâr edebilen şâdimânî** ile güle güle öğle vaktine kadar mahsûsî yeni bir esvâb giymiş olan Kâmurân salona girmişti..." (s. 124).

² Basım hatasından dolayı metnin orijinalinde fazladan bir "-yı" eki bulunmaktadır.

“...endişeler ve tereddütler arasında gidip gelen saatler yaşayan Kamuran üstüne gezintiye mahsus hafif bir elbise giyinmiş olduğu halde salona girmişti...” (s. 73).

10. “...ben artık o (güzel!) diye tavsif eylediğim beyimden o kadar nefret ediyorum ki...” (s. 176).

“...ben artık o güzel diye aranıp duran beynimden o kadar nefret ediyorum ki...” (s. 104).

11. “...bir gece *fakir* orada kalmıştı...” (s. 300).

“...o gece **Alil Ali** orada kaldı...” (s. 220).

Burada sadece çok az bir kısmı sunulan bu tür örnekleri çoğaltmak mümkündür.

2. Atlamalar

Aşağıya alıntılanan ve metnin orijinalinde bulunan cümleler, Atasoy’un sadeleştirerek yayımladığı kitaba hiç alınmamış cümlelerdir:

1. “...kari’lerimiz bu ikinci gelini de tanımakta güçlük çekmeyeceklerdir...” (s. 4).

2. “...Belkıs ile Sırrı’yı husûsî kabinelerinde ve mes’ûd addedilebilen bir hayat içerisinde bırakırsak Fâhire’nin o müdhiş kadının harekâtını mümkün merteye tetkikten geçirmiş oluruz...” (s. 79-80).

3. “...ve kadının sözünü ikmâl ediniz tarzındaki ihtârından daha cür’et alarak...” (s. 112-113).

4. “...Râygân bu sefer Kâmurân’ın sözünü cevâbsız bıraktı. Masanın başında hanımefendilerinin emrine âmâde bir vaz’iyette duran çalgıcı kızların yanına gitti...” (s. 141).

5. “...olarak İstanbul’a ve Kırık Köprü’nün üstünde duran bar-girinin başı³ İstanbul cihetine doğru çevrilmiş bulunan bir kupa arabasına atladık...” (s. 184).

6. “...bâkî ihtirâmât fâikâ-i kalbiyyemizin kabûlüyle şimdiden icrâ’sına mecbul bulunduğumuz tebrikat ve temenniyatımızın hiss-i telâkkiye mazhar olacağını ümniyesiyle hatm-i kelâm eyleriz beyefendimiz...” (s. 227).

7. “...birden bir temennâ ile muazzez ve iffet-perver gelini istikbâl eyledi...” (s. 272).

8. “...tuhaf fakat şayan-ı merhamet bir halde durmakta olan...” (s. 254).

9. “...o hava değil, çalgı değil...” (s. 127).

Daha fazlasını da yazabileceğimiz bu tür atlamaların en önemlisi, metnin orijinalindeki 359. sayfa ile 364. sayfa arasının tamamen atlanmış olmasıdır.

3. Eklemeler

Aşağıya alıntılanan cümle ve ifadeler, metnin orijinalinde bulunmadığı hâlde İsmet Nadir Atasoy’un sadeleştirerek yayımladığı kitabına kendisinin eklediği cümlelerdir:

1. “...belli ki her şey kontrol altına alınmış, işler rayına oturmuştu...” (s. 37).

2. “...deniz, mermer ve akşam güneşinin dansı başladığında semavi bir görünüm ortaya çıkar ki güneş kaybolana kadar bu üçlünün sevişmesi devam eder...” (s. 94).

3. “...Mehmet Ali yığılmış bir vaziyette...”

4. “...yüzünü bana daha da yaklaştırdı. Ben de bir güzel elimdeki bezle yüzünü gözünü sildim...” (s. 121).

5. “...komisere bizim batakhanenin yerini tarif ettim. Araba süratle koşturmaya başladı...” (s. 194).

6. “...karanlıktan istifade ederek kaçmak için bütün lambaları söndürmek aklıma geldi...” (s. 183).

7. “...Fâhire neredeyse ağzına girecekti...” (s. 145).

8. “...tabi okuldaki talebelerin hepsi gezgin çocuğuydu...” (s. 95).

9. “...kanatlar yeniden tüylenip yerine gelir...” (s. 80).

10. “...kıymetli ziynet eşyalarını koymak için hazırlanmış...” (s. 87).

11. “...kendi kendine bir şeyler söylendi...” (s. 119).

12. “...birilerinin duymasından, bilmesinden korkuyor gibiydi...” (s. 118).

İ. Nadir Atasoy’un yaptığı bu eklemelerin örneğini de çoğaltmak mümkündür.

4. Okuma Yanlışları

Atasoy, metni sadeleştirmesine rağmen orijinal metinle ortak olan bazı yerlerde okuma hataları yapmıştır:

1. “içinden kimse kurtarılmamış” (s. 229)

³ Kitapta “başını” şeklinde verilmiştir.

“içinden kimse kurtulamamış mı?” (s. 185)

2. “...ben artık o (Güzel!) diye tavsif eylediğim beyimden o kadar nefret ediyorum ki...” (s. 176)

“...ben artık o güzel diye aranıp duran beyimden o kadar nefret ediyorum ki...” (s. 104)

3. “...Necîle Hanım, bu kimdir?.. dedi. Bu küçüçük çocuk...” (s. 109)

“...Necîle Hanım, bu kimdir?.. dedi. Bu küçük çocuk...” (s. 64)

B. SEFALET

Antik Yayınları tarafından basılan ve Latin harflerine aktarımını Kadriye Kaymaz ile Zeynep Berктаş'ın yaptığı *Sefalet* romanını, orijinal metniyle mukayese edince tespit edilen hata ve eksikleri, beş başlık altında toplamak mümkündür:

- 1- Yanlış okumalar
- 2- Atlamalar
- 3- Eklemeler
- 4- Yanlış veya eksik anlam vermeler
- 5- Yazım yanlışları

1. Yanlış Okumalar

Antik Yayınları'ndan çıkan kitapta epey okuma yanlışları yapıldığı görülmektedir. Bu mukayeseyi yaparken (a) harfi ile Antik Yayınları'ndan çıkan metni, (b) harfiyle bizim okuduğumuz metni kastettik. Verilen sayfa numaraları, Antik Yayınları'ndan çıkan kitaba aittir. Yanlış okunan kelimeleri ise koyu yazarak belirttik:

1. a) Dünkü fırtına geçmişse de kar yağmaya devam ediyordu. (s. 7)
b) Dünkü fırtına geçmişse de kar **yağmakta devam eyliyordu.**
2. a) yukarı aşağı gezindiğimi güyâ tekrar görüyorum!... (s. 7)
b) yukarı aşağı gezindiğimi güyâ tekrar **görüyordum!**...
3. a) Nazarımda her şey ayn-ı saadet hükmünde bulunduğundan (s. 7-8)
b) Nazarımda her şey ayn-ı saâdet hükmünde **olduğundan**
4. a) ne şüpheler, ne felâketler mütesettir imiş (s. 8)
b) ne şüpheler, ne felâketler **müstedtirmiş**
5. a) Hayâtî'nin ömrü bî-sevda... (s. 10)
b) Hayâtî'nin **ömr-i bî-meveddi**
6. a) giden sağ tarafında gizleneni görmezlerdi. (s. 17)
b) giden sağ tarafında gizleneni **görmezler.**
7. a) mermer binası hâil olurdu. (s. 17)
b) mermer binası hâil **olur.**
8. a) elinde zarif bir bastonu olan
b) **elde** zarîf baston,
9. a) -Elbet biliyorum; sefâletten (s.18)
b) -Elbet **bilirim**; sefâletten
10. a) yol masarifini de kesemden verecek... (s. 20)
b) yol **mesârifini** de kesemden verecek..
11. a) o gazeteyi aldı; düşürmekle meşgûl., (s. 21)
b) o gazeteyi aldı; **devşirmekle** meşgûl...
12. a) kapıyı hızlı kapadı. (s. 21)
b) kapıyı **hızla** kapadı.
13. a) Bunun babasının kavlisin! (s. 24)
b) Bunun babasının **kulusun!**
14. a) Gözüm hanımcağızım! (s. 27)

- b) Gözüm **hanımcığım!**
15. a) evvelâ büyük yorganın minderini bir yatak hâline koydu (s. 29)
b) evvelâ büyük **bunağın** minderini bir yatak hâline koydu.
16. a) Hanımcağızım! (s. 29)
b) **Hanımcığım!**
17. a) ...karıyla yatma" diye haykırıyorlardı. (s. 29)
b) ...karıyla yatma" diye **haykırıyordular.**
18. a) Ertesi gün mihr-i zer-târ... (s. 31)
b) Ertesi gün mihr-i zer-**tâb**...
19. a) on sekiz yaşında tahmin ediliyor, (s. 34)
b) on sekiz yaşında tahmîn **olunabilip,**
20. a) Sefile'nin odasının eşiğinde duruyor, (s. 35)
b) Sefile'nin odasının eşiğinde **durup**
21. a) eski ve kirliliğinden tiksinererek oturamadı. (s. 37)
b) eski ve kirliliğinden **tiksinip** oturamadı.
22. a) yüzüne ofladıkça yalnız alnını değil (s. 37)
b) yüzüne **üfledikçe** yalnız alnını değil (38. sayfada bu kelime doğru okunmuş.)
23. a) Gayret Kalfa tesmîye olduğunu anladık. (s. 39)
b) Gayret Kalfa tesmîye **olunduğunu** anladık.
24. a) eylesini re'yü'l-ayn müşâhede etmek (s. 40)
b) eylesini **re'ye'l-ayn** müşâhede etmek
25. a) Hay... Şey, bu elbisenin... (s. 41)
b) **H. Ş.** bu elbisenin....
26. a) ...biçare Sâbite'yi gördü. (s. 43)
b) ...bî-çâre **Sefile'ye doğru koştı.**
27. a) ... ona tebe'iyet icab ediyor (s. 45)
b) ...ona **teba'iyet** icâb ediyor
28. a) ...sefalet giriftar olacağıma şüphe yok. (s. 45)
b) ...sefâlete giriftâr **olacağımda** şüphe yok
29. a) ...vakar müşâhede olunuyorsa da... (s. 46)
b) ... vakâr müşâhede **olunursa** da...
30. a) Küçüklüğünden beri beraber büyümedik mi? (s. 49)
b) **Küçüklükten** beri beraber büyümedik mi?
31. a) gidemedikçe de açlığa nihayet veremiyordu. (s. 51)
b) gidemedikçe de açlığa nihâyet **veremiyordu.**
32. a) giderken sokak kapısını kapamamış olduğundan (s. 52)
b) giderken sokak kapısını **kapayamamış** olduğundan
33. a) söylemek istediği sözler boğazında takıldı kaldı (s. 52)
b) söylemek istediği sözler boğazında **tıkıldı** kaldı.
34. a) Bu nazara-i şâkirâne... (s. 56)
b) Bu **nazra-i** şâkir-âne
35. a) niyet-i hâlisasıyla (s. 56)
b) niyyet-i **hâlisesiyle**
36. a) iki kızcağız Müştâk Bey'in odasına girdiler. (s. 62)
b) iki kızcağız Müştâk Bey'in odasına **girip**
37. a) Hizmetçilerine tevcih-i hitapla: (s. 67)
b) **Hizmetkârlarına** tevcîh-i hitâbla:

38. a) saat de *daha* drtt!
b) *daha* saat de **drt!**
39. a) eski boyun bađından (s. 68)
b) eski boyun **bağısından**
40. a) Mştk Bey stne ceza-yı nakd (s. 69)
b) Mştk Bey **ste** cez-yı nakd
41. a) Ben onları ayaklarımın altına alarak... (s. 71)
b) Ben onları **ayaklarım** altına alarak
42. a) Bu hller beyin fkesine verilip, (s. 72)
b) Bu hller beyin fkesine **verilerek**
43. a) bir zata tezevvc edilmiş (s. 73)
b) bir zta **tezvc** edilmiş
44. a) Denilebilir ki btn heves-i zahire ve (s. 76)
b) Denilebilir ki btn **havss-ı** zhire ve...
45. a) hevs-ı hamsesini (s. 76)
b) **havss-ı** hamsesini
46. a) Nsiha kardeřine sz sylemeye (s. 77)
b) Nsiha kardeřine sz **syletmeye**
47. a) Hastanın hali gtten sonra... (s. 78)
b) Hastanın hli **o gnden** sonra
48. a) Biliyorsun ya! (s. 79)
b) **Bilirsin** y!
49. a) ...hakikaten grlmeye sezaydı. (s. 80)
b) ...hakikaten grlmeye **sezdır.**
50. a) am fidanlarının reng-i huzrsından (s. 81)
b) am fidanlarının reng-i **hadrsından**
51. a) Akif de olduğu yerde durmayıp (s. 83)
b) kif de olduğu yerde **duramayıp**
52. a) Akşam hanelerine avdet olundukların da (s. 85)
b) Akşam hnelerine avdet **olundukda**
53. a) en st kattaki cihannmaya koyup (s. 85)
b) en st kattaki cihn-nmya **kapayıp**
54. a) o křkte oturanları biliyor musun? (s. 87)
b) o křkte oturanları **bilmiyor musun?**
55. a) Sesi de zararsızdı!. (s. 87-88)
b) Sesi de **zararsızmiř!**
56. a) Girdabın karşısında bir bataklık vardı; (s. 88)
b) Girdbın karşısında bir bataklık **bulunup**
57. a) kalemiyle kğıdı (s. 91)
b) kalemiyle **kđıt da**
58. a) bgne bulduđu (s. 91)
b) bgne **bulunduđu**
59. a) hadika-i metrke midir? (s. 91)
b) hadka-i metrke **miydi?**
60. a) nezd-i ilahde (s. 91)
b) nezd-i **ilhnde**
61. a) ...sebebiyle kkleřip (s. 92)

- b) ...sebebiyle **kökleşemeyip**
62. a) icrâ-yı te'sîr ederdi. (s. 92)
- b) icrâ-yı te'sîr **eder**
63. a) bir türlü onu hüsn-i nazarla görememişti. (s. 94)
- b) bir türlü onu hüsn-i nazarla **göremedi**.
64. a) Nazire Hanım gibi cidden sahib-i fazl u irfan (s. 95)
- b) Nazîre Hanım gibi cidden **sâhibe-i** fazl u irfân
65. a) Bey maddî manevî israfâtın (s. 96)
- b) Bey maddî **ve** manevî **isrâfın**
66. a) zevci hasebü'n-nezâket (s. 97)
- b) zevcî **hasbe'n-nezâket**
67. a) meşgul oldu. (s. 98)
- b) meşgul **bulundu**.
68. a) cihaz tedarüğüyle (s. 100)
- b) cihaz **tedârikiyle**
69. a) şeyle meşgul olmazdı. (s. 101)
- b) şeyle meşgûl **bulunmazdı**.
70. a) o halde göremediklerinden (s. 102)
- b) **bu** hâlde göremediklerinden
71. a) kilitleyip hasebü't-tufûliye (s. 103)
- b) kilitleyip **hasbe't-tufûliyye**
72. a) adiliğini muhafaza ediyor (s. 104)
- b) âdîliğini muhâfaza **edip**
73. a) azamet-fürûşâlığından (s. 104)
- b) azamet-**fürûşluğundan**
74. a) Cevriye Hanım'dan gayrısını aramamalıydı! (s. 104)
- b) Cevriye Hanım'dan gayrısını **aramamalıdır!**...
75. a) Muhabbet-i sâfiyânemiz! (s. 106)
- b) Muhabbet-i **sâfiyyemiz**
76. a) bu yaşında niçin mezarı (s. 106)
- b) bu **yaşta** niçin mezârı
77. a) ret ve takbih etti. (s. 111)
- b) redd ü **tekabbuh** etti.
78. a) A! Kesbîye'yi tahkir etmek için mi verdin? dedikten ... (s. 115)
- b) Â; **Sâbite** beni tahkîr etmek için mi verdin?" **demiş**
79. a) bitirince düğün tedarüküne ... (s. 116)
- b) bitirince düğün **tedârikine**
80. a) Şamdan getirildiğinde (s. 119)
- b) Şamdân **getirildikte**
81. a) Cehdî ablasıyla ayaklarına (s. 120)
- b) Cehdî **ablasının** ayaklarına
82. a) başıyla reddetti. (s. 120)
- b) başıyla **reddeyledi**.
83. a) konağa yerleşip tahribâta başladı. (s. 121)
- b) konağa yerleşip **tahariyyâta** başladı.
84. a) nikâh etmemeye karar vermişti! (s. 121)
- b) nikâh etmemeye karar **vermiş!**

85. a) verem mikrobunu kapmış (s. 121)
b) verem **illetini kazanmış**
86. a) bedduâ ile ölüyordu. (s. 122)
b) bed-duâ ile **ölüyor.**
87. a) elbet yerini bulurdu. (s. 122)
b) elbet yerini **bulur.**
88. a) Mahalleden birkaç hezeleyi (s. 123)
b) Mahalleden birkaç **hazeleyi**
89. a) götürüp hastaya içirelim (s. 125)
b) **getirip** hastaya içirelim
90. a)...bana hanginizden sirayet etmiş! (s. 125)
b)...bana **kanınızdan** sirâyet etmiş!
91. a) İrtikab ettiğin hıyanet (s. 126)
b) İrtikâb ettiğin **habâset**
92. a) artık iyi olursun (s. 127)
b) artık iyi **oluyorsun**
93. a) zaten zayk-ı nefesten boğulmakta olan (s. 130)
b) zâten **ziyyık**-ı nefesten boğulmakta olan
94. a) teyakkun eylediğinden (s. 132)
b) teyakkun **ettiğinden**
95. a) mübarezedden vazgeçebilir miydi?
b) mübârezeden vazgeçebilir **mi?**
96. a) bir ay müddet tamam olduğunda (s. 135)
b) bir ay müddet tamam **oldukta**
97. a) birer birer satıp savarak (s. 138)
b) birer birer satıp **savıp**
98. a) tramvaya binilmeye (s. 138)
b) tramvaya **binmeye**
99. a) kazanılacağına akli iyiden iyiye (s. 140)
b) **kazanılamayacağına** akli iyiden iyiye
100. a) Sâbite telaşla dönüp (s. 140)
b) Sâbite **telâşlı** dönüp
101. a) Ben onların ne yüzlerini ve suratlarını görmek isterim (s. 141)
b) Ben **ne** onların yüzlerini, **sûretlerini** görmek isterim
102. a) Zavâllı kızcağız çocukluktan beri (s. 142)
b) Zavâllı kızcağız **çocukluğundan** beri
103. a) başkasınınkini istemem, demişti (s. 143)
b) başkasınınkini istemem, **demiş**
104. a) Başucunda bulunan (s. 143)
b) **Başı ucunda** bulunan

Buradan sonra, sadece, kitapta yanlış okunan kelimelerin önce yanlış hâlleri sonra da doğru hâlleri, sayfalara göre listelenecektir:

- s. 145: "bildiğine-bildiğe", "zayıflamış-zâiflenmiş"
s. 146: "üstünde-ortasında", "açılınca-açılıp", "oğuşturdu-oğuşturarak"
s. 147: "Hak Teala-Hâlik-i Teala", "bozulmuş-büzülmüş", "girmeniz-girmeyiniz"
s. 148: "şerefe-şerefine", "tedarük-tedârik", "simli-semmlî", "aldı-almaz mı?"
s. 149: "ah-hâ", "hem açlığa" ifadesindeki "hem" kelimesi fazlalık

- s. 150: "görüntüsü-kütürtüsü"
- s. 153: "zayıflığından-zayıflıktan", "ayvaz kâhya-Ayvaz Kâhya"
- s. 156: "misafirilere-müsamereler", "icra-yı kabul – icrâ", "otururlardı-otururlar", "muhibb-muhabet", "ediyordu-ediyor", "döküyordu-döküyor", "bakabilirdi-bakabilir", "ber-akis – ber-aks", "geçmişti-geçmiş", "inliyordu-inliyor"
- s. 157: "kazanmıştı-kazandı", "cazibe-cazibâne"
- s. 158: "dehninde-deheninde"
- s. 159: "görülüyordu-görülüyor"
- s. 160: "zânü be-zemin – zânü-be-zemîn", "uğraşırken-uğraşılırken"
- s. 161: "müzlîmânesine-müzlîmesine", "çekiştirdi-çekiştirirdi", "çekinmiyor-çekinmeyip", "geçiniyorlardı-geçinirlerdi"
- s. 162: "hiç çekinmeyip" ifadesindeki "hiç" fazlalık, "edemeyerek-edemeyip"
- s. 163: "Caddebostan-Caddebostanı", "Hayâtî'nin hissiyatının" ifadesindeki "hissiyatının" kelimesi fazlalık, "vardığında-vardığından", "bir iki-bir yeni", "Pazar ve Cuma" ifadesindeki "ve" fazlalık
- s. 164: "zevci ise halinden-zevci ise o gün hâlinden", "değilim-değildim"
- s. 165: "insanların, zevciyle – insanların ve zevciyle"
- s. 169: "hayrına-haberine"
- s. 171: "ahır-âhûru", "Nine-Pembe"
- s. 174: "Şahsene-Şaheste", "evvelsi-evvelisi", "getiriyorsun-getiriversen", "ayrılmayarak-kalkmayarak"
- s. 175: "Hasene-Hasne", "yanında-yanına da"
- s. 176: "çıkariyorsun-çıkariyorsunuz"
- s. 177: "kardeşleriysen-kardeşlerisin"
- s. 180: "Hastanın-Hasta(nın)", "örttü-örtündü"
- s. 183: "ediyordu-eder"
- s. 184: Kimi yerde "Gülfeşân" kimi yerde ise "Gülefsân" kullanılmış, "istedi-ister", "istemedi-istemez", "çalıştı-çalışır", "iştirildi-iştiriyor", "binbir-bin", "saldırdılar-saldırırlar"
- s. 185: "ihtarına-ihtarâtına", "güne-gün", "olduğundan-olup"
- s. 186: "tebdilinden-tebeddülünden", "salladı-sallayıp", "memleketindeki-memleketteki", "çabuk ol-çabuk gel"
- s. 189: "gönderilen bir hizmetkâr-gönderilen temiz bir pâk hizmetkâr"
- s. 190: "sâmâna-sâmânına"
- s. 194: "sönüklüğün-sönüklük", "nerede idi-ne oldu", "bilmiyordu-bilmiyorlardı"
- s. 195: "olmamak-bulunmamak", "umumîye-umûma", "sonra da-sonra", "Zira" kelimesi fazla.
- s. 196: "ikisi de şerefli-ikisi de hikâyemizin şerefli", "Dadının-Dadısının", "Fettan ve fitne" ifadesindeki "ve" fazlalık, "konulmuş-koymuş"
- s. 197: "demekti-demektir", "yeniden-beyden", "iseler de-ise de", "ederdi-ediyordu"
- s. 198: "götürürlerdi-getirirlerdi",
- s. 199: "yine Mushaf-ı Şerif'ini eline aldı - Mushaf-ı Şerif'ini yine eline aldı", "tebih-tevbih"
- s. 200: "bedeninden-bedelinden"
- s. 201: "eylediğin-ettiğin"
- s. 202: "Hayatını gasp ettim – Hayatını ben gasp ettim", "Saadetini mahvettim – Saadetini ben mahvettim"
- s. 203: "halde-hâlimde"
- s. 207: "istiyorsan-istersen", "Hakkımızdaki – Hayâtî: Hakkımızdaki"
- s. 209: "etmesini-etmesine", "soruyordu-sordurdu", "yalnız-yalnızca", "mahalden-mahalleden", "eldeki-elindeki"
- s. 211: "olmuştu-olmuş"

- s. 212: "parayı da-bir kese parayı da", "şerbeti-şerbetini", "ettikten-edildikten", "hanımefendi-hanımefendiye"
- s. 213: "bakıyordu-bakınıyordu", "karşısında-karşısındakinin", "Allah'ın emri- Allah'ın emri ve", "anası işitmiş-anası o bitmemiş", "mucebince-mucibince"
- s. 214: "yapıyor-ediyor", "yoldaşı-yoldaşın"
- s. 215: "loğusa-lohusanın", "çıkının-çıkın", "Müşâk Bey-Müşâk Bey'in", "nereden-nerede"
- s. 216: "giyiniyorken-giyinirken", "öteki-öteki de"
- s. 217: "Bilmem-Bilmiyorum", "Doğru-Bu doğru"
- s. 218: "oynamış-oyunarak"
- s. 219: "diyerek-sözleriyle"
- s. 220: "görümcesini-görümcesinin"
- s. 222: "ısrarlarıyla-ısrarıyla"
- s. 223: "Paşa'nunkilerden- Paşa'nunkilerinden", "ettiği-ettikleri"
- s. 224: "boşboğazlığını- boşboğazlığı", "etmişti-etti"
- s. 227: "donuktu-donuk", "takmışlardı-takmuşlar", "sakildi-sâkil", "getirecekti-getirecek", "müşâbeheden-müşâbeheden"
- s. 228: "haykırdı-haykırarak"
- s. 230: "acı vahdet-acı ve hiddet", "Vasiyetnamesi-Vasiyetnâme"
- s. 231: "Cenab-ı zevi'l-intikâmın - Cenâb-ı zü'l-intikâmın", "evan-âvân", "yavrucağumu-yavrucağımı"
- s. 233: "geliyordu-geliyor"
- s. 236: "reddolunuyordu-reddolunuyor", "istiyordu-istiyor", "sevemiyordu-sevemiyor"
- s. 238: "ediyordu-ederdi", "hakkınızdır-hakkınızdan"
- s. 239: "denilebilirdi-denilebilir"
- s. 240: "bulunuyor-buluyor"
- s. 241: "bilmezmiş-bilmezdi"
- s. 242: "oldular-idiler", "Hatt-ı ta'likteki-Hattatlıktaki"
- s. 243: "bilirdi-biliyordu", "severdi-sever", "görmeliydi-görmeli", "seviyordu-sever", "bulunuyordu-bulunuyor", "hoş görünemiyordu-hoş görünemiyor"
- s. 244: "geçememiş-geçmeyip"
- s. 245: "ettirmişti-ettirmiş", "vasiyeti-vasiyetini", "medfun olmuş - medfûn-ı zîr-i hâk olmuş", "izhar etmektedir-izhâr etmektedirler"
- s. 246: "müstahakkım-müstahakım"
- s. 248: "yoramıyordu-yormuyordu"
- s. 249: "Kardeşim-Benim de kardeşim", "mine-minâ", "geziniyordum-gezinirdim"
- s. 250: "görüntüsü-görünüşü"
- s. 254: "kapatarak-kapayarak"
- s. 256: "şadumanî-şâd-mânî"

2. Atlamalar (Eksik Okumalar)

Aşağıdaki alıntılar/örneklerin (b) şıklarında koyu olarak yazdığımız yerler, romanın orijinalinde olduğu hâlde Antik Yayınları'ndan çıkan kitapta hiç yer almamış; tamamen atlanmıştır:

1. a) dudaklar kalın olup koyu kahveye müşâbih geniş ve murabba` alnı, ketûm ve her işinde (s. 14)
- b) dudaklar kalın olup koyu kahveye müşâbih **renği parıl parıl parlamaktaydı. Zencilerde nâdir bulunan** geniş ve murabba` alnı, ketûm ve her işinde..
2. a) yine öndekine yetişiyor, öndeki durup... (s. 14)
- b) yine öndekine yetişiyor **ve öndekinin** durup...
3. a) Yok, öylelerinden..... (s. 15)

b) Yok **yok** öylelerinden.....

4. a) ...zira seni kuvvetsiz görüyorum. (s. 32)

b) ... zîrâ seni **pek** kuvvetsiz görüyorum.

5. a) Oturunuz. Safa geldiniz diyemem, dedi. (s. 36)

b) Oturunuz, safâ geldiniz diyemem; **zîrâ bu sözün telaffuzunu bile unuttum. Buyurun konuşalım**" dedi.

6. a) ...biçare Sâbite'yi gördü. (s. 43)

b) ...bî-çâre **Sefîle'ye doğru koştu.**

7. a) hâlâ söylemeye kendimde takat buluyorum (s. 54)

b) hâlâ **söz** söylemeye kendimde tâkat buluyorum

8. a) Üçüncüsü gün erkenden giyinerek (s. 63)

b) Üçüncüsü **olan perşembe günü** erkenden giyinerek

9. a) Şimdi söyleyeceklerime dikkat edin! (s. 65)

b) Şimdi söyleyeceklerime **iyice** dikkat edin!

10. a) kalpakçılar başında gezip (s. 68)

b) kalpakçılar başında gezip **eğlenmekle**

11. a) Hem de ilk onlar... (s. 69)

b) Hem de ilk **önce** onlar...

12. a) Valide Hanım endişe ile (s. 72)

b) Vâlide Hanım, **kemâl-i** endişe ile

13. a) sarı olduğu için (s. 74'teki dipnot)

b) sarı **elâ** olduğu için

14. a) hepsi neyse ne ama düziye, (s. 78)

b) hepsi neyse ne ama **bir** düziye,

15. a) "Boşboğazı cehenneme atmışlar da "Odun yaş!" diye haykırmış!" ifadesinden sonra orijinal metindeki 98. ve 99. sayfalar atlanarak 100. sayfaya geçilmiştir.

b) Boşboğazı cehenneme atmışlar da "Odun yaş!" diye haykırmış!

Dilbeste de beylerin yanından çıkar çıkmaz hanımın odasına gidip sâlif'ül-beyân vukûâtı yegân yegân nakletti.

(...)

Taharriyyâtın neticesi hep aradıklarını bulamamaya müncerr oluyordu. Nâsiha Hanım kendi kendine "Biz onu fukarâ mahallesinde değil artık mezâristanda aramalıyız!" diyerek tamamıyla nevmîd olmuşsa da Müştâk'ı büsbütün me'yûs etmemek için renk vermeyip taharriyyâtında devam ediyordu.

16. a) Bey maddî manevî israfâtın (s. 95)

b) Bey maddî **ve** manevî isrâfâtın

17. a) Servet Rûhî Bey'in (s. 98)

b) Servet, **rahat**; Rûhî Bey'in

18. a) değildir, dedi. Sâbite dört yaşında iken (s. 100)

b) değildir" dedi. **Bir hâne kirâlanıp Cehdî Bey vâlidresi ve zevcesiyle bir aile teşkil etti. Mâhir'i Rûhî Beyefendi vermemişti.** Sâbite dört yaşındayken

19. a) ...görür görmez çıldırmuş bir eliyle (s. 103)

b) ...görür görmez çıldırmuşa **dönüp** bir eliyle

20. a) mahkemedden getirtilip (s. 118)

b) mahkemedden **husûs** getirtilip

21. a) son darbeyi başına (s. 128)

b) son darbeyi **Sâbite'nin** başına

3. Eklemeler

Aşağıda (a) şıkında koyu olarak yazılan kelime ve ifadeler, metnin aslında olmadığı hâlde Kaymaz ve Berktaş tarafından metne ilâve edilmiştir. Kitapta pek çok örneğine rastlanan bu tür eklemelerden bazıları aşağıda zikredilmiştir:

1. a) elinde zarif **bir** bastonu **olan** (s. 17)
b) elde zarîf baston,
2. a) gönlünüzden ne koparsa vereceksiniz! **dedi.** (s. 26)
b) gönlünüzden ne koparsa vereceksiniz!
3. a) Sefalet içinde ismet! **dedi.** (s. 56)
b) Sefâlet içinde ismet!
4. a) Senin nasıl **bir** adam olduğun... (s.71)
b) Senin nasıl adam olduğun
5. a) -Bir ev tutulsun **da**, validen de (s.100)
b) “Bir ev tutulsun, vâliden de
6. a) eflatun elbisesini giymişti. **Hayâtî, elbiseyi** komşu kızının arkasında görünce: (s. 115)
b) eflâtun elbisesini giymişti. Komşu kızının arkasında görünce:
7. a) Ben onların ne yüzlerini **ve** suratlarını görmek isterim (s. 141)
b) Ben ne onların yüzlerini sûretlerini görmek isterim

4. Yanlış veya Eksik Anlam Vermeler

Antik Yayınları’ndan çıkan kitapta bazı Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların günümüz Türkçesindeki anlamları verilirken eksik veya yanlış anlamlandırmalar yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir: [(a) şıkkı, Antik Yayınları’ndan çıkan kitaptan; (b) şıkkı ise bize aittir.]

1. a) sermaye-i makal [*lakırdı*] edinir. (s. 62)
b) sermâye-i makâl [*dedikodu malzemesi*] edinir.
2. a) beyân-ı taaccüb [*şaşknlık*] eylediklerinde (s. 146)
b) beyân-ı taaccüb eylediklerinde [*şaşknlıklarını ifade ettiklerinde*]
3. a) çare-i necat [*kurtuluş*]
b) çare-i necât [*kurtuluş çaresi*]
4. a) kelimât-ı muhakkirâne [*küçümseyici sözleri*]
b) kelimât-ı muhakkirâne [*küçümseyici kelimeler*]
5. a) servet-i azime [*büyük*] (s. 167)
b) servet-i azîme [*büyük servet*]
6. a) sebeb-i berbadım [*mahvım*]
b) sebeb-i berbâdım [*mahvıma sebep*]

5. Yazım Yanlışları:

Antik Yayınları’ndan çıkan kitapta kimi yazım yanlışları da dikkati çekmektedir. Örneğin;

1. 18. sayfadaki “Sultanahmet meydanına” ifadesi, “Sultanahmet Meydanı’na” olmalı.
2. 21. sayfadaki “Yusuf Paşa çeşmesi”, “Yusuf Paşa Çeşmesi” olmalı.

3. Kitaptaki bazı kelimeler, Osmanlı Türkçesindeki yazımına sâdik kalınarak okunmuş; ancak bazı kelimelerde buna uyulmamıştır. Dolayısıyla bir tutarsızlık sergilenmiştir. Örneğin; s. 65’te “mutfak” kelimesi “matbah” şeklinde okunurken aynı sayfada Osmanlı Türkçesinde “amûca” şeklinde yazılan kelime, “amca” şeklinde okunmuştur.

Sonuç

Özellikle üniversitelerdeki Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okuyan öğrenciler, kolaya ve ucuza kaçarak romanların piyasadaki “sözde sadeleştirilmiş” hâllerini alıp okumamalı; bu tür “sorunlu metinlere” dayalı okumaların onlara hiçbir fayda sağlamayacağını farkında olup zamanlarının ve paralarının boşuna gittiğini anlamalı; Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerindeki Yeni Türk Edebiyatı hocaları, öğrencilerinin bu tür “özürlü” kitapları okumalarını kesinlikle engellemeli; akademik çalışma yapmak isteyenler, ciddi bir emek ve sabır isteyen bu tür işlerde kolaya kaçmayıp daha titiz davranmalı; klasiklerimizi/romanlarımızı bu şekilde sadeleştirerek piyasaya süren yayınevleri de insanımızın parasını ve zamanını çarçur edip vebal

altına girmemelidir. Tabii ki bu tür sorunlu yayınlar, piyasadan en kısa zamanda çekilmeli ve bu metinlerin doğru okunmuş "asılları" -eğer hâlâ yayımlanmamışsa- veya aslına sâdik kalınarak işin uzmanlarınca yapılmış "sadeleştirilmiş hâlleri", yukarıda bazılarının adlarını zikrettiğimiz titiz ve duyarlı yayınevleri tarafından veya başka titiz yayıncılarca mutlaka yayımlanmalıdır.

Tüm bu söylediklerimizden, piyasada Osmanlı Türkçesini hakkıyla bilenlerin az olmasından dolayı Osmanlı Türkçesinin liselerde okutulmasına karşı çıktığımız sonucu çıkarılmamalıdır. Tam tersine, Türk halkının ve özellikle de aydınının 1928 öncesi kaleme alınan kültürel mirasımızdan hakkıyla ve doğru bir şekilde haberdar olmaları, hatta bırakın 1928 öncesini 1960'tan önce kaleme alınmış metinleri hakkıyla okuyup anlamaları için mutlaka Osmanlı Türkçesi öğrenmeleri gerektiği kanaatindeyiz. Ancak, hakkıyla öğrenmek ve öğretmek şartıyla... Yoksa Osmanlı Türkçesi de, yıllarca İngilizce dersi görüp de üç cümleyle İngilizce olarak kendini ifade edemeyen üniversite öğrencilerine öğretilen İngilizce gibi öğretilecekse yakın zamanlarda bu hususta söylenen sözün ve yapılan bunca tartışmanın hiçbir anlamı ve gereği yok demektir.

Yazımızın girişinde alıntıladığımız Yunus'un günümüzde de geçerliğini koruyan dördlüğünü biraz değiştirerek son söz olarak söyleyelim:

"Okudum bildim deme
Metin çevirdim deme
Osmanlıca bilmezsen
Abes yere gelmektir"